

Η

ΑΡΧΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

3^ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Συνήλθε στην έδρα της στις 1 Φεβρουαρίου 2018 με την εξής σύνθεση:
Μιχαήλ Οικονόμου Πρόεδρος, Εμμανουέλα Σωτηρόπουλου-Εισηγήτρια και
Μιχαήλ Σειραδάκης Μέλη.

Για να εξετάσει την από 28/12/2017 με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ)-
Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (ΑΕΠΠ)//... και Ειδ. Αριθ. Κατ.
III/.../.... Προδικαστική Προσφυγή της προσφεύγουσας Ένωσης
Φυσικών/Νομικών Προσώπων «.....», νομίμως εκπροσωπούμενης.

Κατά του Δήμου και της με αρ. πράξης της Οικονομικής
Επιτροπής του Δήμου Περιστερίου με την οποία εγκρίθηκε το με αρ. Πρακτικό 1
(Αποσφράγιση – Αξιολόγηση Δικαιολογητικών/Τεχνική προσφορά) της
Επιτροπής διενέργειας του διαγωνισμού και αξιολόγησης του Δήμου κατά το
μέρος που με αυτήν αποφασίστηκε η απόρριψη της προσφοράς της
προσφεύγουσας και ως εκ τούτου ο αποκλεισμός της από το επόμενο στάδιο
της διαγωνιστικής διαδικασίας.

Με την Προδικαστική Προσφυγή η προσφεύγουσα επιδιώκει να
ακυρωθεί η με αρ. πράξη της Οικονομικής Επιτροπής του Δήμου
με την οποία αποκλείστηκε από τη συνέχιση της διαγωνιστικής διαδικασίας .

Η συζήτηση άρχισε αφού άκουσε την Εισηγήτρια Εμμανουέλα
Σωτηροπούλου.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφτηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή για την άσκηση της ανωτέρω Προδικαστικής
Προσφυγής προκύπτει πως έχει προσκομιστεί, ελεγχθεί και δεσμευτεί δυνάμει
της με αρ. Βεβαίωσης ελέγχου και δέσμευσης ηλεκτρονικού παραβόλου

Αριθμός Απόφασης : 79/2018

της ΑΕΠΠ, το υπ' αριθμ. ηλεκτρονικό παράβολο υπέρ Ελληνικού Δημοσίου με κωδικό, το οποίο πληρώθηκε εμπρόθεσμα την 28-12-2017, ποσού ευρώ (.....€), σύμφωνα με τα άρθρα 363 παρ. 1 του Ν. 4412/2016 (ΦΕΚ Α' 147) και 5 παρ. 1 του Π.Δ. 39/2017 «Κανονισμός Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών ενώπιον της ΑΕΠΠ» (ΦΕΚ Α' 64).

2. Επειδή η Προσφυγή έχει ασκηθεί με χρήση του τυποποιημένου εντύπου που παρατίθεται στο Παράρτημα Ι, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 8 του ΠΔ 39/2017 και της παρ. 2 του άρθρου 362 του Ν. 4412/2016.

3. Επειδή με τη με αρ. πρωτ. Διακήρυξη του Δήμου Περιστερίου προκηρύχθηκε Ηλεκτρονικός Ανοιχτός Δημόσιος Διαγωνισμός άνω των ορίων για το σύνολο των υπηρεσιών συντήρησης πρασίνου του Δήμου (CPV: 77313000-7) για το έτος 2018 με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά μόνο βάσει τιμής (με προσφερόμενο ποσοστό έκπτωσης), προϋπολογισμού 403.223,20 ευρώ άνευ ΦΠΑ. Το πλήρες κείμενο της Διακήρυξης αναρτήθηκε στο Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων/ΚΗΜΔΗΣ την 1/11/2017 λαμβάνοντας ΑΔΑΜ και αυθημερόν καταχωρήθηκε στη διαδικτυακή πύλη του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. όπου έλαβε το συστημικό αριθμό Στο διαγωνισμό αυτόν, συμμετείχε, μεταξύ των άλλων και η προσφεύγουσα, με την υποβολή φακέλου, τεχνικής και οικονομικής προσφοράς και δικαιολογητικών συμμετοχής. Η ηλεκτρονική αποσφράγιση των δικαιολογητικών συμμετοχής και της τεχνικής προσφοράς κάθε συνδιαγωνιζόμενης εταιρίας έλαβε χώρα την 8-12-2017. Εν συνεχεία η επιτροπή διενέργειας διαγωνισμών και αξιολόγησης του Δήμου προχώρησε στον έλεγχο των δικαιολογητικών συμμετοχής και τεχνικής προσφοράς κάθε συμμετέχουσας εταιρίας και προέβη στην κατάρτιση του υπ' αριθ. από πρακτικού (αποσφράγιση-αξιολόγηση δικαιολογητικά/τεχνική προσφορά) δυνάμει του οποίου έγινε αποδεκτή η προσφορά του οικονομικού φορέακαι απερρίφθησαν, ως μη σύμφωνες με τους όρους και τις προδιαγραφές της διακήρυξης οι συμμετοχές οχτώ (8) οικονομικών φορέων, μεταξύ των οποίων και της προσφεύγουσας. Το ως άνω

Αριθμός Απόφασης : 79/2018

πρακτικό εγκρίθηκε με την υπ' αριθ. πράξη της Οικονομικής Επιτροπής της αναθέτουσας αρχής και ακολούθως η ως άνω έγκριση αναρτήθηκε την 21-12-2017 στο Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. Ειδικότερα, αναφορικά με την τεχνική προσφορά της προσφεύγουσας εταιρείας με την υπ' αριθ. πράξη κρίθηκαν τα εξής : «Α. Από την εξέταση των δικαιολογητικών συμμετοχής των συμμετεχουσών εταιρειών προκύπτουν τα εξής : [...] 5. «.....» οι ψηφιακές υπογραφές των Ευρωπαϊκών ενιαίων εγγράφων προμήθειας ΕΕΕΠ και συγκεκριμένα των ηλεκτρονικά προσκομιζόμενων αρχείων με ονομασίες «2.espd-response_signed.pdf» και «16.ΕΕΕΠ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ.....» δεν φέρουν χρονοσήμανση μέσω της Αρχής Πιστοποίησης Ελληνικού Δημοσίου, αλλά αναγράφουν μόνο και μη παραδεκτώς την ημερομηνία και ώρα που αναγράφει ο υπολογιστής του υπογράφοντα και επομένως δεν είναι έγκυρες (Σχετ. πράξη ΑΕΠΠ 99/2017 3ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ) [...] Β. Από την εξέταση των τεχνικών προσφορών των συμμετεχουσών εταιρειών προκύπτουν τα εξής : 7. «.....» οι ψηφιακές υπογραφές των ηλεκτρονικά προσκομιζόμενων αρχείων στον υποφάκελο τεχνική προσφορά δεν φέρουν χρονοσήμανση μέσω της Αρχής Πιστοποίησης Ελληνικού Δημοσίου, αλλά αναγράφουν μόνο και μη παραδεκτώς την ημερομηνία και ώρα που αναγράφει ο υπολογιστής του υπογράφοντα και επομένως δεν είναι έγκυρες (Σχετ. πράξη ΑΕΠΠ 99/2017 3ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ)[...]

4. Επειδή με την υπό κρίση Προσφυγή της, η οποία κατετέθη την 28/12/2017 στον διαδικτυακό τόπο του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ.) και κοινοποιήθηκε από την αναθέτουσα αρχή στην ΑΕΠΠ με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στις 29/12/2017, η Προσφεύγουσα στρέφεται κατά της με αρ. με αρ. πράξης της Οικονομικής Επιτροπής του Δήμου με την οποία εγκρίθηκε το με αρ. Πρακτικό 1 (Αποσφράγιση-Αξιολόγηση Δικαιολογητικών/Τεχνική προσφορά) της Επιτροπής διενέργειας του διαγωνισμού και αξιολόγησης του Δήμου κατά το μέρος που με αυτήν αποφασίστηκε η απόρριψη της προσφοράς της προσφεύγουσας.

Αριθμός Απόφασης : 79/2018

5. Επειδή ο επίδικος διαγωνισμός, εμπίπτει ενόψει του αντικειμένου του και της προϋπολογισθείσας δαπάνης στο πεδίο εφαρμογής του ν. 4412/2016.

6. Επειδή η Α.Ε.Π.Π. είναι αρμόδια βάσει συνολικού ποσού της Διακήρυξης του διαγωνισμού, σύμφωνα με το άρθρο 1 περ. α) του ΠΔ 39/2017 και του άρθρου 345 παρ. 1 του Ν. 4412/2016.

7. Επειδή η Α.Ε.Π.Π. είναι και κατά χρόνο αρμόδια, όπως προκύπτει από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 5 περ. γ), 38 παρ. 7, 61 παρ. 1, 66 παρ. 1, 379 παρ. 7 του Ν. 4412/2016, όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, εφόσον η διαγωνιστική διαδικασία εκκίνησε σε χρόνο μεταγενέστερο από την 26η Ιουνίου 2017.

8. Επειδή η Προσφυγή έχει κατατεθεί εμπρόθεσμα σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 4 παρ. 1 περ. γ) του ΠΔ 39/2017 και το άρθρο 361 παρ. 1 περ. γ) του Ν. 4412/2016.

9. Επειδή η Προσφεύγουσα με προφανές έννομο συμφέρον ασκεί την υπό κρίση Προδικαστική της Προσφυγή ως συμμετέχουσα στον επίδικο διαγωνισμό υποβάλλοντας τη με αρ. προσφορά για τον υπόψη διαγωνισμό, ισχυριζόμενη ότι έχει υποστεί ζημία από την προσβαλλόμενη εκτελεστή πράξη της αναθέτουσας αρχής κατά παράβαση της νομοθεσίας.

10. Επειδή όσον αφορά τον ισχυρισμό της αναθέτουσας αρχής ότι η κρινόμενη προδικαστική προσφυγή έχει ασκηθεί απαραδέκτως, αφού η ψηφιακή υπογραφή του προσκομιζόμενου ηλεκτρονικού αρχείου με ονομασία «ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΥΓΗ. pdf», το οποίο προσκομίστηκε με την «προδικαστική προσφυγή» της ένωσης φυσικών/νομικών προσώπων «.....» δεν φέρει χρονοσήμανση μέσω της Αρχής Πιστοποίησης Ελληνικού Δημοσίου, αλλά αναγράφει μόνο και μη παραδεκτώς την ημερομηνία και ώρα που αναγράφει ο υπολογιστής του υπογράφοντα, όσον αφορά μόνο το μέρος της ψηφιακής υπογραφής του μέλους της ένωσης «.....», καθώς το δεύτερο μέλος τη ένωσης «.....» έχει ήδη διορθώσει την ψηφιακή της υπογραφή αναφορικά με την εγκυρότητα της χρονοσήμανσης επισημαίνονται τα ακόλουθα:

Αριθμός Απόφασης : 79/2018

11. Επειδή το άρθρο 362 παρ. 1 του Ν. 4412/2016 ως ισχύει ορίζει ότι : «1. Η προδικαστική προσφυγή κατατίθεται ηλεκτρονικά στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού. Σε περίπτωση που η διαγωνιστική διαδικασία δεν διενεργείται μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, η προδικαστική προσφυγή κατατίθεται στην ΑΕΠΠ. Η προδικαστική προσφυγή περιέχει τις νομικές και πραγματικές αιτιάσεις που δικαιολογούν το αίτημά της».

12. Επειδή το άρθρο 8 παρ. 3 του ΠΔ. 39/2017 ορίζει ότι : « ... 3. Η προσφυγή κατατίθεται στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού και κοινοποιείται με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στην ΑΕΠΠ. Ως ημερομηνία υποβολής της προσφυγής θεωρείται η ημερομηνία ηλεκτρονικής καταχώρισης αυτής στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού».

13. Επειδή η Απόφαση 56902/215/2-6-17 (ΦΕΚ 1924/Β΄/2 Ιουνίου 17) «Τεχνικές Λεπτομέρειες και Διαδικασίες Λειτουργίας του ΕΣΗΔΗΣ» , που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του Ν. 4412/2016 (άρθρο 36) ορίζει ρητά στο άρθρο 19 ότι : «Άρθρο 19 Προδικαστικές Προσφυγές- Ενστάσεις. 1. Προδικαστικές Προσφυγές .1.1. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 2 του παρόντος, οι Προδικαστικές Προσφυγές του Βιβλίου IV του ν.4412/2016, κατατίθενται ηλεκτρονικά μέσω της λειτουργικότητας «Επικοινωνία» του Συστήματος, στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού, επιλέγοντας κατά περίπτωση την ένδειξη «Προδικαστική Προσφυγή» και επισυνάπτοντας το σχετικό έγγραφο σε μορφή ηλεκτρονικού αρχείου Portable Document Format (PDF), το οποίο φέρει εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή με χρήση εγκεκριμένων πιστοποιητικών σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου του άρθρου 8 της απόφασης 56902/215/02-06-2017 [...].

14. Επειδή με βάση το άρθρο 22 του Ν. 4412/2016 «Κανόνες που εφαρμόζονται στις επικοινωνίες» (άρθρο 22 παράγραφοι 1- 5 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ) ορίζεται ότι «1. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 1 του άρθρου 36, όλες οι επικοινωνίες, καθώς και όλες οι ανταλλαγές πληροφοριών δυνάμει του παρόντος Βιβλίου (άρθρα 3 έως 221) ιδίως η ηλεκτρονική υποβολή, εκτελούνται μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του παρόντος

άρθρου, των άρθρων 36 και 37 και του Παραρτήματος IV του Προσαρτήματος Α'....».

15. Επειδή στο άρθρο 26 της διακήρυξης αναφέρεται ρητώς ότι «[...]Α. Προδικαστική προσφυγή: (1) Υποβάλλεται: (α) Σύμφωνα με τις διατάξεις του Βιβλίου IV, του Ν.4412/16 (άρθρα 345- 374). (β) Ηλεκτρονικά, στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού (ΕΣΗΔΗΣ), μέσω τυποποιημένου εντύπου προσφυγής (περιλαμβάνεται στο Π.Δ.39/2017 (ΦΕΚ 64 Α' 4-5-2017), ψηφιακά υπογεγραμμένου, η οποία περιέχει τις νομικές και πραγματικές αιτιάσεις που δικαιολογούν το αίτημά της. Η προσφυγή κοινοποιείται και με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στην ΑΕΠΠ (president@aep-procurement.gr) Ως ημερομηνία υποβολής της προσφυγής θεωρείται η ημερομηνία ηλεκτρονικής καταχώρισης αυτής στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού.

16. Επειδή, το τυποποιημένο έντυπο της προσφυγής (παρ. 13) περιέχει, μεταξύ άλλων, υπεύθυνη δήλωση με το κάτωθι λεκτικό «Δηλώνω υπεύθυνα ότι όλα τα στοιχεία και όλες οι πληροφορίες που περιέχονται στην παρούσα Προσφυγή καθώς και όλα τα επισυνημμένα έγγραφα είναι αληθή και ορθά».

17. Επειδή κατά τα ως άνω η προσήκουσα υπογραφή του υποβάλλοντος την προσφυγή αποτελούν ουσιώδες στοιχείο αυτής και επιβάλλεται να είναι συμπληρωμένο ώστε η δήλωση να είναι έγκυρη (ΔεΦ Αθ (Ασφ) 93/2013, ΣτΕ 2017/2010, ΕΑ ΣτΕ 234/2010, πρβλ. ΕΑ 736/2009, 938/2007).

18. Επειδή από όσα εκτέθηκαν ανωτέρω (σκ. 11-18) προκύπτει ότι ούτε από το νόμο ούτε από τις διατάξεις της οικείας διακήρυξης προκύπτει η προδικαστική προσφυγή, όπως επιπλέον της ψηφιακής υπογραφής να διαθέτει και χρονοσήμανση μέσω της Αρχής Πιστοποίησης Ελληνικού Δημοσίου και να είναι διασυνδεδεμένη ειδικά με τον εθνικό χρόνο. Σε κάθε περίπτωση η ημερομηνία της προδικαστικής προσφυγής που υποβάλλεται μέσω ΕΣΗΔΗΣ ταυτίζεται επί της ουσίας με την ημερομηνία και ώρα υποβολής της στο σύστημα και συνεπώς μόνο η ψηφιακή υπογραφή και η βεβαίωση της

ημερομηνίας υποβολής της στο σύστημα, ήτοι η 28/12/2017 και ώρα 15:35:41 αρκούν για να αποκτήσει αυτή βεβαία ημεροχρονολογία.

19. Επειδή σύμφωνα με τα ανωτέρω, εφόσον η προδικαστική προσφυγή φέρει προηγμένη ψηφιακή υπογραφή των μελών του, ο οικείος ισχυρισμός της αναθέτουσας περί απαραδέκτου της προσφυγής λόγω μη χρονοσήμανσης της ψηφιακής υπογραφής ενός εκ των μελών της προσφεύγουσας ένωσης, πρέπει να απορριφθεί. Η δε προσφυγή πρέπει ως εκ τούτου να γίνει τυπικά δεκτή και να εξεταστεί περαιτέρω κατά την ουσία της.

20. Επειδή η Προσφεύγουσα με την υπό κρίση της Προδικαστική Προσφυγή αιτείται να ακυρωθεί η με αρ. με αρ. πράξη της Οικονομικής Επιτροπής του Δήμου Περιστερίου με την οποία εγκρίθηκε το με αρ. Πρακτικό 1 (Αποσφράγιση – Αξιολόγηση Δικαιολογητικών/Τεχνική προσφορά) της Επιτροπής διενέργειας του διαγωνισμού και αξιολόγησης του Δήμου κατά το μέρος που με αυτήν κρίθηκε απαράδεκτη η προσφορά της εσφαλμένως, κατά την προσφεύγουσα, για τους λόγους που αναφέρει στην κρινόμενη Προδικαστική της Προσφυγή, προκειμένου να γίνει αποδεκτή η προσφορά της προσφεύγουσας και να συνεχίσει στην επόμενη φάση του διαγωνισμού.

21. Επειδή, εν προκειμένω, από το περιεχόμενο της προσβαλλόμενης με αριθ. 796/2017 πράξης της Οικονομικής Επιτροπής του Δήμου Περιστερίου προκύπτει ότι ο αποκλεισμός της προσφεύγουσας επήλθε διότι κατά την κρίση της Επιτροπής *«Α. Από την εξέταση των δικαιολογητικών συμμετοχής των συμμετεχουσών εταιρειών προκύπτουν τα εξής : [...] 5. «.....» οι ψηφιακές υπογραφές των Ευρωπαϊκών ενιαίων εγγράφων προμήθειας ΕΕΕΠ και συγκεκριμένα των ηλεκτρονικά προσκομιζόμενων αρχείων με ονομασίες «2.espd-response_signed.pdf» και «16.ΕΕΕΠ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ.....» δεν φέρουν χρονοσήμανση μέσω της Αρχής Πιστοποίησης Ελληνικού Δημοσίου, αλλά αναγράφουν μόνο και μη παραδεκώς την ημερομηνία και ώρα που αναγράφει ο υπολογιστής του υπογράφοντα και επομένως δεν είναι έγκυρες (Σχετ. πράξη ΑΕΠΠ 99/2017 3ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ) [...] Β. Από την εξέταση των τεχνικών προσφορών των συμμετεχουσών εταιρειών προκύπτουν τα εξής : 7. «.....» οι ψηφιακές υπογραφές των ηλεκτρονικά*

προσκομιζομένων αρχείων στον υποφάκελο τεχνική προσφορά δεν φέρουν χρονοσήμανση μέσω της Αρχής Πιστοποίησης Ελληνικού Δημοσίου, αλλά αναγράφουν μόνο και μη παραδεκτώς την ημερομηνία και ώρα που αναγράφει ο υπολογιστής του υπογράφοντα και επομένως δεν είναι έγκυρες (Σχετ. πράξη ΑΕΠΠ 99/2017 3ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ)[...].».

22. Επειδή με την υπό κρίση Προσφυγή της η προσφεύγουσα προβάλλει ότι όλα τα έγγραφα που υπέβαλε με την προσφορά της μεταξύ των οποίων και τα ΕΕΕΠ διαθέτουν προηγμένη ψηφιακή υπογραφή, η οποία έχει χορηγηθεί στα μέλη της ένωσης από πιστοποιημένο προς τούτο φορέα (Αρχή Πιστοποίησης του Ελληνικού Δημοσίου- ΑΠΕΔ), ότι έχουν εγγραφεί στο Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων ακολουθώντας όλες τις νόμιμες διαδικασίες, ότι η προσφορά της υποβλήθηκε νομίμως μέσω ΕΣΗΔΗΣ, έλαβε αριθμό και η υποβολή της ολοκληρώθηκε επιτυχώς με ώρα Ελλάδος 01/12/2017 17:08:44, όπως βεβαιώνεται με ηλεκτρονικό μήνυμα που εστάλη στην ηλεκτρονική διεύθυνση του μέλους της προσφεύγουσας ένωσης Μαρίας Σιδέρη του Δημητρίου και ότι από κανέναν όρο της διακήρυξης του επίμαχου διαγωνισμού δεν προβλέπεται ότι ο διαγωνιζόμενος οικονομικός φορέας έχει υποχρέωση να εφοδιαστεί, επιπλέον της ψηφιακής υπογραφής και με πιστοποιημένες υπηρεσίες χρονοσήμανσης που συμπληρώνουν την ψηφιακή υπογραφή και ως εκ τούτου η προσβαλλομένη πράξη της Οικονομικής Επιτροπής του Δήμου Περιστερίου τυγχάνει παράνομη και ακυρωτέα.

23. Επειδή η αναθέτουσα αρχή με το με αρ πρωτ: οικ έγγραφο της, στο οποίο αποτυπώνονται οι απόψεις της επί της υπό κρίση προδικαστικής προσφυγής, αναφέρει ότι «η Επιτροπή του διαγωνισμού στο Πρακτικό της Νο1 καθώς και η πράξη της Οικονομικής Επιτροπής του Δήμου Περιστερίου δεν προβάλλει ζήτημα μη αποδοχής των προσφορών λόγω μη τήρησης της ασφαλούς χρονοσήμανσης κατά το στάδιο της ηλεκτρονικής υποβολής των προσφορών, για κανέναν από τους συμμετέχοντες στο διαγωνισμό. Όλες οι προσφορές των συμμετεχόντων οικονομικών φορέων στο διαγωνισμό υποβλήθηκαν τηρουμένων των διαδικασιών υποβολής και αποτύπωσης των

χρονοσημάνσεων υποβολής τους στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού μέσω του ΕΣΗΔΗΣ τηρουμένης της νομοθεσίας και των οριζόμενων στις υποπαραγράφους 16.2.1, 16.2.2 & 16.2.3 της 42696/30-10-2017 διακήρυξης του διαγωνισμού. Δεν υπήρξε καμία αμφισβήτηση επ' αυτού. Δεν ισχύει τίποτα από όσα αναφέρει στην προδικαστική της προσφυγή η ένωση οικονομικών φορέων. Στην ουσία η προδικαστική προσφυγή της ένωσης δεν καταφέρεται επί του πραγματικού λόγου απόρριψής της στο παρόν στάδιο του διαγωνισμού, που είναι η μη έγκυρη αποτύπωση του χρόνου επί της ψηφιακής υπογραφής των εγγράφων της προσφοράς της κατά τη στιγμή της ψηφιακής υπογραφής επ' αυτών, στο στάδιο πριν την ηλεκτρονική υποβολή τους στο διαγωνισμό μέσω του ΕΣΗΔΗΣ. Στην υποπαραγράφο 16.2.2 της διακήρυξης του διαγωνισμού όπου ορίζεται : «[...] Για τη συμμετοχή στο διαγωνισμό οι ενδιαφερόμενοι οικονομικοί φορείς απαιτείται να διαθέτουν ψηφιακή υπογραφή, χορηγούμενη από πιστοποιημένη αρχή παροχής ψηφιακής υπογραφής...» δίνονται γενικές οδηγίες ότι απαιτείται ψηφιακή υπογραφή, χορηγούμενη από πιστοποιημένη αρχή παροχής ψηφιακής υπογραφής για τη συμμετοχή στο διαγωνισμό. Δεν μπορεί να αποτελεί όρο της διακήρυξης ενός διαγωνισμού η ορθή έκδοση ή μη της ψηφιακής υπογραφής (όσον αφορά την υπηρεσία χρονοσήμανσης επί της ψηφιακής υπογραφής) από ενδιαφερόμενο οικονομικό φορέα, όπως αναφέρει η προσφεύγουσα ένωση οικονομικών φορέων. Αυτό αποτελεί αρμοδιότητα της πιστοποιημένης αρχής παροχής ψηφιακής υπογραφής όχι της κάθε Αναθέτουσας Αρχής να μπει σε τέτοια λεπτομέρεια. Παραπέμπουμε ως προς αυτό και στα πρότυπα τεύχη διακηρύξεων ή στα υποδείγματα που έχει εκδώσει η ΕΑΑΔΗΣΥ κατ εφαρμογή των διατάξεων του Ν.4412/2016 και στα οποία δεν υπάρχει καμία παρόμοια πρόβλεψη ή υπόδειξη. Η Επιτροπή του διαγωνισμού όμως, εντόπισε ότι τα συγκεκριμένα αρχεία που αναφέρονται και κατονομάζονται στο πρακτικό της Επιτροπής του διαγωνισμού και στην 796/2017 πράξη της Οικονομικής Επιτροπής δεν φέρουν επί της ψηφιακής τους υπογραφής έγκυρη αποτύπωση του χρόνου κατά τον οποίο υπεγράφη το κάθε έγγραφο κατά το σημείο πριν την υποβολή του στον ηλεκτρονικό διαγωνισμό τοπικά στον υπολογιστή του συμμετέχοντα οικονομικού φορέα κατά την διαδικασία δηλαδή

ψηφιακής υπογραφής του εγγράφου. [...] Τα κατά περίπτωση αρμόδια όργανα ελέγχου για κάθε αναθέτουσα αρχή δεν έχουν δυνατότητα να ελέγξουν την εγκυρότητα του χρόνου αποτύπωσης ενός ψηφιακά υπογεγραμμένου εγγράφου αν κατά τη δημιουργία της ψηφιακής υπογραφής επί του εγγράφου η ενδιάμεση εφαρμογή που χρησιμοποιείται για τη δημιουργία της ψηφιακής υπογραφής δεν συγχρονίζεται με τις επίσημες σελίδες της Αρχής Πιστοποίησης Ελληνικού Δημοσίου ως τον αποκλειστικό, απόλυτο και μοναδικό τρόπο ώστε να αποτυπώσει τον πραγματικό χρόνο της ψηφιακής υπογραφής του εγγράφου. Αν η ενδιάμεση εφαρμογή δεν είναι ρυθμισμένη να συγχρονίζεται με τις επίσημες σελίδες της Αρχής Πιστοποίησης Ελληνικού Δημοσίου (σχετική ιστοσελίδα: <http://www.yap.gov.gr/index.php/aped/timestamping-service.html>), τότε το ψηφιακά υπογεγραμμένο έγγραφο αποτυπώνει επί της ψηφιακής υπογραφής το χρόνο που αναφέρει το ρολόι του υπολογιστή. Όμως αν ο υπολογιστής στον οποίο υπογράφεται το έγγραφο δεν συνδέεται στο Internet τότε τίθεται θέμα αξιοπιστίας του χρόνου, ο οποίος αποτυπώνεται επί της ψηφιακής υπογραφής του εγγράφου, καθώς ο υπολογιστής σε αυτή την περίπτωση μπορεί να ρυθμιστεί και να αποτυπώσει κατά συνέπεια επί της ψηφιακής υπογραφής, οποιοδήποτε παρελθόντα ή μελλοντικό χρόνο επιθυμεί ο χρήστης του Υπολογιστή (για οποιοδήποτε λόγο), εγείροντας μείζον ζήτημα περί της αξιοπιστίας του χρόνου που αποτυπώνεται επί της ψηφιακής υπογραφής του εγγράφου. Η προσφεύγουσα αναφερόμενη και στις πράξεις της ΑΕΠΠ υπ.αριθ.180/2017 και 136/2017, ισχυρίζεται εμμέσως βασιζόμενη και στο έντυπο οδηγίων της ΑΠΕΔ για την αναγνώριση ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων με αναγνωρισμένα ψηφιακά πιστοποιητικά σκληρής αποθήκευσης της ΑΠΕΔ και ασφαλούς χρονοσήμανσης (<http://www.aped.gov.gr/tecnica-themata/35-pos-diakrino.html>) από την Πύλη «ΕΡΜΗΣ» ότι «η ασφαλής χρονοσήμανση πέρα από την υποχρέωση του δημόσιου τομέα σύμφωνα με την σχετική ΥΑ, είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί ή να απαιτηθεί για την απόδειξη του ακριβούς χρόνου υπογραφής ενός ψηφιακού εγγράφου». Η επιτροπή του διαγωνισμού αυτό ακριβώς έπραξε χρησιμοποιήσε δηλαδή τον έλεγχο της ασφαλούς χρονοσήμανσης κατά τη δημιουργία της υπογραφής για την απόδειξη του

ακριβούς χρόνου ψηφιακής υπογραφής των προσκομιζόμενων στο διαγωνισμό ψηφιακών εγγράφων. [...] ».

24. Επειδή στο άρθρο 346 του Ν. 4412/2016 ορίζεται ότι «Κάθε ενδιαφερόμενος, ο οποίος έχει ή είχε συμφέρον να του ανατεθεί σύμβαση των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 1 του άρθρου 1 και έχει υποστεί ή ενδέχεται να υποστεί ζημία από εκτελεστή πράξη ή παράλειψη της αναθέτουσας αρχής κατά παράβαση της ευρωπαϊκής ή εσωτερικής νομοθεσίας, έχει δικαίωμα να προσφύγει στην Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (ΑΕΠΠ), σύμφωνα με τα ειδικότερα οριζόμενα στο άρθρο 360 και να ζητήσει προσωρινή προστασία, σύμφωνα με το άρθρο 366, ακύρωση παράνομης πράξης ή παράλειψης της αναθέτουσας αρχής, σύμφωνα με το άρθρο 367 ή ακύρωση σύμβασης η οποία έχει συναφθεί παράνομα, σύμφωνα με το άρθρο 368».

25. Επειδή, κατά τις διατάξεις του άρθρου 367 του Ν. 4412/2016 ορίζεται ότι: «1. Η ΑΕΠΠ αποφαινεται αιτιολογημένα επί της βασιμότητας των προβαλλόμενων πραγματικών και νομικών ισχυρισμών της προσφυγής και των ισχυρισμών της αναθέτουσας αρχής και, σε περίπτωση παρέμβασης, των ισχυρισμών του παρεμβαίνοντος και δέχεται (εν όλω ή εν μέρει) ή απορρίπτει την προσφυγή με απόφασή της... 2. Επί αποδοχής προσφυγής κατά πράξης ακυρώνεται ολικώς ή μερικώς η προσβαλλόμενη πράξη, ενώ επί αποδοχής προσφυγής κατά παράλειψης, ακυρώνεται η παράλειψη και η υπόθεση αναπέμπεται στην αναθέτουσα αρχή για να προβεί αυτή στην οφειλόμενη ενέργεια ...» και η διάταξη αυτή επαναλαμβάνεται και στο άρθρο 18 του Π.Δ 39/2017.

26. Επειδή, η Α.Ε.Π.Π., σύμφωνα με τις προαναφερόμενες διατάξεις, επιλαμβάνεται προδικαστικών προσφυγών που στρέφονται κατά πράξεων ή παραλείψεων αναθετουσών αρχών που εκδίδονται/συντελούνται κατά το στάδιο ανάθεσης των δημοσίων συμβάσεων, όπως αυτές προσβάλλονται ενώπιόν της, από κάθε πρόσωπο το οποίο έχει ή είχε έννομο συμφέρον να του ανατεθεί συγκεκριμένη σύμβαση, εξετάζοντας τους προβαλλόμενους πραγματικούς και

νομικούς ισχυρισμούς των εμπλεκόμενων μερών και αποφαινεται αιτιολογημένα.

27. Επειδή σύμφωνα με το άρθρο 36 του Ν. 4412/2016 «1. Οι αναθέτουσες αρχές υποχρεούνται να χρησιμοποιούν το Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. σε όλα τα στάδια της διαδικασίας σύναψης δημοσίων συμβάσεων του παρόντος νόμου, με εκτιμώμενη αξία ανώτερη των εξήντα χιλιάδων (60.000) ευρώ, χωρίς να συμπεριλαμβάνεται ο ΦΠΑ [...] 5. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού ρυθμίζονται, για τις συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών, τα τεχνικά ζητήματα που αφορούν: α) τη λειτουργία της ηλεκτρονικής πύλης ΕΣΗΔΗΣ, τη δομή και το περιεχόμενά της, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 3979/2011 και του ΠΗΔ, τη διαβάθμιση των χρηστών, τον τρόπο πρόσβασης και μελέτης των εγγράφων των διαγωνισμών και τη δημιουργία και χορήγηση αντιγράφων με χρήση ΤΠΕ, τα αντίστοιχα αναγνωριστικά και διαπιστευτήρια και τα ειδικότερα θέματα και μεθόδους εγγραφής, αυθεντικοποίησης, την πολιτική ασφάλειας του δικτυακού τόπου και την εφαρμογή της κείμενης νομοθεσίας για την προστασία προσωπικών δεδομένων των χρηστών του ΕΣΗΔΗΣ [...]». Δυνάμει της ως άνω εξουσιοδοτικής διάταξης νόμου εκδόθηκε η με αριθ. ΥΑ 56902/215 (ΦΕΚ Β' 1924/02.06.2017) που αφορά στις «Τεχνικές λεπτομέρειες και διαδικασίες λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.)» για τους διαγωνισμούς ανάθεσης προμηθειών και υπηρεσιών.

28. Επειδή στο άρθρο 5 παρ. 1.2 έως 1.4 της ΥΑ 56902/215 (ΦΕΚ Β' 1924/02.06.2017) ορίζεται η διαδικασία εγγραφής στο ηλεκτρονικό σύστημα ΕΣΗΔΗΣ και ειδικότερα «1.2 Οι οικονομικοί φορείς αιτούνται την εγγραφή τους και την εγγραφή των στελεχών τους παρέχοντας τις απαραίτητες πληροφορίες και αποδεχόμενοι τους όρους χρήσης του Συστήματος ταυτοποιούμενοι ως ακολούθως: 1.2.1 Όσοι από τους ανωτέρω οικονομικούς φορείς διαθέτουν ελληνικό Αριθμό Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ) ταυτοποιούνται με χρήση των διαπιστευτηρίων που αυτοί κατέχουν από το σύστημα TAXISNet της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων. Εφόσον γίνει η ταυτοποίηση, η αρμόδια Διεύθυνση Ανάπτυξης και Τεχνικής Στήριξης του ΕΣΗΔΗΣ, αποδίδει σε

Αριθμός Απόφασης : 79/2018

αυτούς τα απαραίτητα διαπιστευτήρια και δικαιώματα πρόσβασης και χρήσης του Συστήματος. 1.2.2 Οι οικονομικοί φορείς των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίοι δεν διαθέτουν ελληνικό Αριθμό Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ) δύναται να αιτούνται την εγγραφή τους: α) είτε συμπληρώνοντας τον αντίστοιχο αριθμό ταυτότητας ΦΠΑ (VAT Identification Number), ταυτοποιούμενοι με χρήση των διαπιστευτηρίων που κατέχουν από το αντίστοιχο σύστημα. β) είτε βάσει της συμμόρφωσης με το σύστημα *SecureidenTityacrOssboRderslinKed* (STORK). Εφόσον γίνει η ταυτοποίηση, η αρμόδια Διεύθυνση Ανάπτυξης και Τεχνικής Στήριξης του ΕΣΗΔΗΣ, αποδίδει σε αυτούς τα απαραίτητα διαπιστευτήρια και δικαιώματα πρόσβασης και χρήσης του Συστήματος. 1.2.3 Οι οικονομικοί φορείς που δεν εντάσσονται στα προηγούμενα δύο εδάφια, αιτούνται την εγγραφή τους και ταυτοποιούνται από την αρμόδια Διεύθυνση Ανάπτυξης και Τεχνικής Στήριξης του ΕΣΗΔΗΣ αποστέλλοντας: - είτε υπεύθυνη δήλωση ψηφιακά υπογεγραμμένη με επίσημη μετάφραση στην ελληνική. - είτε ένορκη βεβαίωση ή πιστοποιητικό σε μορφή ηλεκτρονικού αρχείου *Portable Document Format (PDF)* με επίσημη μετάφραση στην ελληνική, όπως αυτά προσδιορίζονται και σύμφωνα με τους προβλεπόμενους όρους στο κράτος μέλος εγκατάστασης του οικονομικού φορέα, στα οποία να δηλώνεται/ αποδεικνύεται η εγγραφή του σε επαγγελματικό ή εμπορικό μητρώο, προσκομιζόμενα εντός τριών (3) εργασίμων ημερών και σε έντυπη μορφή (πρωτότυπο ή ακριβές αντίγραφο) στην αρμόδια υπηρεσία. 1.3 Το αίτημα εγγραφής υποβάλλεται από όλους τους υποψήφιους χρήστες ηλεκτρονικά μέσω του Συστήματος ή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. 1.4 Εφόσον ο υποψήφιος χρήστης ταυτοποιηθεί, η αρμόδια Διεύθυνση Ανάπτυξης και Τεχνικής Στήριξης του ΕΣΗΔΗΣ, αποδίδει σε αυτόν τα απαραίτητα διαπιστευτήρια και δικαιώματα πρόσβασης και χρήσης του συστήματος, και ενημερώνει σχετικά με ηλεκτρονικό μήνυμα τον υποψήφιο χρήστη.».

29. Επειδή σύμφωνα με το άρθρο 37 παρ. 2 του Ν. 4412/2016 «1 [...], 2. Στα εργαλεία και τις συσκευές για την ηλεκτρονική διαβίβαση και παραλαβή προσφορών, καθώς και για την ηλεκτρονική παραλαβή αιτήσεων συμμετοχής πρέπει: α) να είναι διαθέσιμες στους ενδιαφερομένους οι

Αριθμός Απόφασης : 79/2018

πληροφορίες σχετικά με τις προδιαγραφές για την ηλεκτρονική υποβολή προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής, συμπεριλαμβανομένης της κρυπτογράφησης και της χρονοσήμανσης, β) να απαιτούνται προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές, όπως ορίζονται στο π.δ. 150/2001 (Α` 125). Οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να αποδέχονται τις προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές που υποστηρίζονται από αναγνωρισμένο πιστοποιητικό, λαμβάνοντας υπόψη αν τα πιστοποιητικά χορηγούνται από έναν πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, ο οποίος περιλαμβάνεται στον κατάλογο εμπιστευσης που προβλέπεται στην απόφαση 2009/767/ΕΚ της Επιτροπής, ανεξάρτητα από το αν έχουν δημιουργηθεί με ή χωρίς ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφών, με την επιφύλαξη της συμμόρφωσης με τις ακόλουθες προϋποθέσεις: αα) οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να καθορίζουν τον απαιτούμενο μορφότυπο προηγμένων υπογραφών, βάσει των μορφοτύπων που έχουν θεσπιστεί με την Απόφαση 2011/130/ΕΕ της Επιτροπής και να θέτουν σε εφαρμογή τα αναγκαία μέτρα ώστε να είναι σε θέση να επεξεργαστούν τεχνικά τους εν λόγω μορφότυπους· όταν χρησιμοποιείται διαφορετικός μορφότυπος ηλεκτρονικής υπογραφής, τότε η ηλεκτρονική υπογραφή ή ο φορέας του ηλεκτρονικού εγγράφου περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τις ισχύουσες δυνατότητες επικύρωσης, υπό την ευθύνη της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ). Οι δυνατότητες επικύρωσης επιτρέπουν στην αναθέτουσα αρχή να επικυρώνει, σε σύγχρονη σύνδεση, δωρεάν και κατά τρόπο κατανοητό για άτομα με διαφορετική μητρική γλώσσα, την ηλεκτρονική υπογραφή που έχει παραληφθεί, ως προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή, υποστηριζόμενη από αναγνωρισμένο πιστοποιητικό. Η ΕΕΤΤ κοινοποιεί τις πληροφορίες σχετικά με τον πάροχο των υπηρεσιών επικύρωσης στην Επιτροπή. ββ) σε περίπτωση προσφορών που υπογράφονται με την υποστήριξη αναγνωρισμένου πιστοποιητικού που περιλαμβάνεται στον κατάλογο εμπιστευσης, οι αναθέτουσες αρχές δεν πρέπει να εφαρμόζουν πρόσθετες απαιτήσεις που ενδέχεται να εμποδίσουν τη χρήση των εν λόγω υπογραφών από τους προσφέροντες».

30. Επειδή περαιτέρω, στο άρθρο 25 του Κανονισμού 910/2014 ορίζεται ότι : «1. [...] 2. Η εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή έχει νομική ισχύ ισοδύναμη με την ιδιόχειρη υπογραφή. 3. Εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή βασισμένη σε εγκεκριμένο πιστοποιητικό που έχει εκδοθεί σε ένα κράτος μέλος αναγνωρίζεται ως τέτοια σε όλα τα άλλα κράτη μέλη», στο άρθρο 26 ότι «Μία προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή πληροί τις ακόλουθες απαιτήσεις: α) συνδέεται κατά τρόπο μοναδικό με τον υπογράφοντα β) είναι ικανή να ταυτοποιεί τον υπογράφοντα γ) δημιουργείται με δεδομένα δημιουργίας ηλεκτρονικής υπογραφής τα οποία ο υπογράφων μπορεί, με υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης, να χρησιμοποιεί υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο, και δ) συνδέεται με τα δεδομένα που έχουν υπογραφεί σε σχέση με αυτήν κατά τρόπο ώστε να μπορεί να ανιχνευθεί οποιαδήποτε επακόλουθη τροποποίηση των εν λόγω δεδομένων» και στο άρθρο 27 ότι : «1[...] 2. Εάν ένα κράτος μέλος απαιτεί προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που βασίζεται σε εγκεκριμένο πιστοποιητικό για τη χρήση μιας επιγραμμικής υπηρεσίας που προσφέρεται από φορέα του δημόσιου τομέα ή για λογαριασμό του, το εν λόγω κράτος μέλος αναγνωρίζει τις προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές που βασίζονται σε εγκεκριμένο πιστοποιητικό και τις εγκεκριμένες ηλεκτρονικές υπογραφές τουλάχιστον με τους μορφότυπους ή με τις μεθόδους που καθορίζονται στις εκτελεστικές πράξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 5». Σύμφωνα με τα ανωτέρω, με τον Κανονισμό 910/2014 καθορίζονται οι απαιτήσεις ασφάλειας για την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικής ταυτοποίησης και το πλαίσιο εποπτείας των παρόχων τους. Κατά τα οριζόμενα στον ως άνω Κανονισμό, η ψηφιακή υπογραφή εκδίδεται από εγκεκριμένους παρόχους υπηρεσιών πιστοποίησης, οι οποίοι με τη χορήγησή της εγγυώνται για τα στοιχεία του κατόχου της και επέχει θέση ιδιόχειρης υπογραφής. Με τη χρήση της προηγμένης ψηφιακής υπογραφής σκοπός είναι να επιτυγχάνεται η ταυτοποίηση του υπογράφοντος, δηλαδή η σύνδεση της ηλεκτρονικής συναλλαγής με το φυσικό πρόσωπο που υπογράφει, η εγγύηση της γνησιότητας των ψηφιακών δεδομένων και η δέσμευση του υπογράφοντος ως προς την ηλεκτρονική συναλλαγή, δηλαδή ο υπογράφων να μη μπορεί να αρνηθεί την συμβολή του στην εν λόγω συναλλαγή. Επιπλέον, η απρόσκοπτη

λειτουργία του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. βασίζεται στη δυνατότητα επαλήθευσης του ακριβούς χρόνου παροχής των υπηρεσιών του συστήματος προς το χρήστη αυτού, όπως με την εξακρίβωση του χρόνου υποβολής της προσφοράς κάθε συμμετέχοντος οικονομικού φορέα στο σύστημα.

31. Επειδή, με το άρθρο 37 παρ. 3 του Ν. 4412/2016 ορίζεται ότι : *«3. Οι υπηρεσίες χρονοσήμανσης παρέχονται, σύμφωνα με τις διατάξεις της ΥΑΠ/Φ.40.4/163/2013 (Β` 401) απόφασης του Υφυπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, από τρίτους, εθνικούς ή αλλοδαπούς φορείς, πιστοποιημένους από τις αντίστοιχες αρμόδιες αρχές για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών και διασυνδεδεμένους με τον εθνικό χρόνο. Η παροχή των υπηρεσιών χρονοσήμανσης αποδεικνύεται με σχετική ηλεκτρονική επιβεβαίωση λήψης των υπηρεσιών αυτών των φορέων προς το χρήστη, η οποία διαβιβάζεται στο χρήστη μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, με κρυπτογραφημένο τρόπο και η οποία επέχει θέση εγγράφου με βέβαιη χρονολογία. Δεν επιτρέπεται στην αναθέτουσα αρχή ή στη Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού η παρέμβαση στη διαδικασία χρονοσήμανσης, όπως περιγράφεται ανωτέρω».*

32. Επειδή περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 6 της ΥΑ Π1///2013 (ΥΑ Π1/2390 ΦΕΚ Β 2677 2013): *«Τεχνικές λεπτομέρειες & διαδικασίες λειτουργίας Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων»: Οι υπηρεσίες χρονοσήμανσης παρέχονται, δυνάμει της παρ. 3 του άρθρου 6 του ν. 4155/2013, σύμφωνα με τις διατάξεις της υπουργικής απόφασης ΥΑΠ/Φ.40.4/163/2012 του Υφυπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Β' 401) από τρίτους εθνικούς ή αλλοδαπούς φορείς υποχρεωτικά πιστοποιημένους από τις αντίστοιχες αρμόδιες αρχές για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών και διασυνδεδεμένους με τον εθνικό χρόνο. Η παροχή των υπηρεσιών χρονοσήμανσης αποδεικνύεται με σχετική ηλεκτρονική επιβεβαίωση λήψης των προαναφερόμενων φορέων προς τον χρήστη των υπηρεσιών αυτών, η οποία διαβιβάζεται στον χρήστη μέσω του ΕΣΗΔΗΣ με ασφαλή κρυπτογραφημένο τρόπο και η οποία επέχει θέση εγγράφου βέβαιης χρονολογίας. Δεν επιτρέπεται στην αναθέτουσα αρχή ή στη Γενική Γραμματεία*

Εμπορίου η παρέμβαση στη διαδικασία χρονοσήμανσης, όπως περιγράφεται ανωτέρω. Ίδια ρύθμιση περιέχεται και στο άρθρο 9 «Χρονοσήμανση» της ΥΑ 56902//2017 (ΥΑ 56902/215, ΦΕΚ Β 1924, 2017), με τίτλο «Τεχνικές λεπτομέρειες και διαδικασίες λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων» : Οι υπηρεσίες χρονοσήμανσης παρέχονται, σύμφωνα με τις διατάξεις της υπουργικής απόφασης ΥΑΠ/Φ.40.4/163/2012 του Υφυπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Β` 401) από τρίτους εθνικούς ή αλλοδαπούς φορείς υποχρεωτικά πιστοποιημένους από τις αντίστοιχες αρμόδιες αρχές για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών και διασυνδεδεμένους με τον εθνικό χρόνο. Η παροχή των υπηρεσιών χρονοσήμανσης αποδεικνύεται με σχετική ηλεκτρονική επιβεβαίωση λήψης των προαναφερόμενων φορέων προς τον χρήστη των υπηρεσιών αυτών, η οποία διαβιβάζεται στον χρήστη μέσω του ΕΣΗΔΗΣ με ασφαλή κρυπτογραφημένο τρόπο και η οποία επέχει θέση εγγράφου βέβαιης χρονολογίας.

33. Επειδή, σύμφωνα με το «ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄ – Πολιτική/ Δήλωση Πρακτικής Χρονοσήμανσης της Αρχής Πιστοποίησης του Ελληνικού Δημοσίου (ΑΠΕΔ) του Κανονισμού Πιστοποίησης της Αρχής Πιστοποίησης του Ελληνικού Δημοσίου (ΑΠΕΔ) ο οποίος κυρώθηκε με την υπ' αριθ. ΥΑΠ/Φ.60/38/232 κοινή απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και του Υφυπουργού Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων «Κύρωση του Κανονισμού Πιστοποίησης της Αρχής Πιστοποίησης του Ελληνικού Δημοσίου (ΑΠΕΔ)» (ΦΕΚ 799/Β΄/9-6-2010) και τροποποιήθηκε με την ΥΑΠ/Φ.60/3431 (ΦΕΚ Β.3320/2013) ορίζεται ότι «Με την Υπουργική Απόφαση ΥΑΠ/Φ.40.4/163 (ΦΕΚ 401/Β/22-02-2013) καθορίζονται οι διαδικασίες και ο τρόπος ηλεκτρονικής επιβεβαίωσης της λήψης εγγράφων και της ασφαλούς χρονοσήμανσης, οι προδιαγραφές και τα πρότυπα του συστήματος για τη γνωστοποίηση εγγράφων σε φυσικά πρόσωπα ή Ν.Π.Ι.Δ. με χρήση ΤΠΕ και η ηλεκτρονική διακίνηση εγγράφων μεταξύ φορέων του δημόσιου τομέα και των φυσικών προσώπων ή ΝΠΙΔ.Η ΑΠΕΔ παρέχει υπηρεσίες χρονοσήμανσης με σκοπό τη δημιουργία των απαραίτητων

τεκμηρίων για την ύπαρξη ενός συνόλου ψηφιακών δεδομένων σε μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Η Πολιτική Χρονοσήμανσης και η Δήλωση Πρακτικής Χρονοσήμανσης της ΑΠΕΔ έχουν συγχωνευτεί σε ένα ενιαίο παράρτημα με την ονομασία Πολιτική/ Δήλωση Πρακτικής Χρονοσήμανσης (ΠΔΠΧ). [...] 2. Πολιτική Χρονοσήμανσης: Η Πολιτική Χρονοσήμανσης είναι ένα σύνολο κανόνων που αφορά την έκδοση και διαχείριση των χρονοσημάνσεων που παράγονται από την ΑΠΕΔ ως ΠΥΧ για τους τελικούς χρήστες. Οι υπηρεσίες χρονοσήμανσης περιλαμβάνουν την οργάνωση της υποδομής και την έκδοση χρονοσημάνσεων. Οι συγκεκριμένες υπηρεσίες παρέχονται από την ΑΠΕΔ στους τελικούς χρήστες στο πλαίσιο λειτουργίας της υποδομής δημοσίου κλειδιού της ΑΠΕΔ. Οι υπηρεσίες παρέχονται κυρίως για την υποστήριξη ψηφιακών υπογραφών αλλά και για οποιαδήποτε εφαρμογή απαιτεί αποδεικτικά στοιχεία για την ύπαρξη κάποιων δεδομένων μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Η ΑΠΕΔ διασφαλίζει την χρήση αξιόπιστης πηγής ώρας και την κατάλληλη διαχείριση των συστημάτων χρονοσήμανσης.[...] Η υπηρεσία χρονοσήμανσης παρέχεται σύμφωνα με τις διατάξεις της υπ` αριθ. πρωτ.: ΥΑΠ/Φ.40.4/163 «Ρυθμίσεις για α) τη διαδικασία και τον τρόπο ηλεκτρονικής επιβεβαίωσης της λήψης και της ασφαλούς χρονοσήμανσης, β) [...]γ)[...]. »

34. Επειδή, σύμφωνα με την ΥΑΠ//2013 (ΥΑ ΥΑΠ/Φ.40.4/163 ΦΕΚ Β 401 2013): «Ρυθμίσεις για ηλεκτρονική διεκπεραίωση διοικητικών διαδικασιών μεταξύ φορέων δημοσίου & φυσικών προσώπων ή ΝΠΙΔ»: άρθρο 1: «Ορισμοί»: Για τους σκοπούς της παρούσας νοείται ως:[...] Χρονοσήμανση: Αλληλουχία χαρακτήρων ή στοιχεία που δηλώνουν με ασφάλεια την ημερομηνία και ώρα που έχει λάβει χώρα μία πράξη ή ενέργεια και εκδίδεται από πάροχο υπηρεσιών χρονοσήμανσης. [...] Έγγραφο: Οι δηλώσεις, αιτήσεις, δικαιολογητικά και άλλα έγγραφα που αποστέλλονται ηλεκτρονικά σε έναν φορέα του δημοσίου τομέα. [...] άρθρο 2 «Πεδίο Εφαρμογής – Αντικείμενο»: Με την παρούσα Υπουργική απόφαση ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν: α) στη διαδικασία και στον τρόπο ηλεκτρονικής επιβεβαίωσης της λήψης εγγράφων που αποστέλλονται ηλεκτρονικά σε έναν φορέα του δημόσιου τομέα, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα και [...] άρθρο 3 «Προϋποθέσεις για την έκδοση και τη λήψη

ασφαλών χρονοσημάνσεων»: [...]2. Οι Πάροχοι Υπηρεσιών Χρονοσήμανσης εφαρμόζουν τις προδιαγραφές και τα πρότυπα που ορίζονται στο Παράρτημα I της παρούσας. 3. Το πρωτόκολλο που χρησιμοποιείται για την έκδοση ασφαλών χρονοσημάνσεων από τους Παρόχους Υπηρεσιών Χρονοσήμανσης και τη λήψη αυτών από τους φορείς του δημόσιου τομέα ορίζεται στο Παράρτημα II της παρούσας. 4. Η Εθνική Πύλη Δημόσιας Διοίκησης ΕΡΜΗΣ παρέχει υπηρεσίες χρονοσήμανσης και μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους φορείς του δημόσιου τομέα για την έκδοση ασφαλών χρονοσημάνσεων [...] άρθρο 4 «Ηλεκτρονική επιβεβαίωση της λήψης εγγράφων» :1. Οι φορείς του δημόσιου τομέα επιβεβαιώνουν ηλεκτρονικά και με ασφαλή χρονοσήμανση, σύμφωνα με τις διατάξεις του προηγούμενου άρθρου, τη λήψη των εγγράφων τα οποία περιέρχονται σε αυτούς. [...]

35. Επειδή, στο έντυπο οδηγιών της ΑΠΕΔ για την αναγνώριση ψηφιακά υπογεγραμμένων εγγράφων με αναγνωρισμένα ψηφιακά πιστοποιητικά σκληρής αποθήκευσης της ΑΠΕΔ και ασφαλούς χρονοσήμανσης από την Πύλη «ΕΡΜΗΣ», προβλέπεται: άρθρο 4: Ένα ψηφιακό δημόσιο έγγραφο πρέπει να φέρει ασφαλή χρονοσήμανση από αναγνωρισμένο πάροχο υπηρεσιών ασφαλούς χρονοσήμανσης σχετικά με την ώρα υπογραφής του και όχι την ώρα από το ρολόι του υπολογιστή του υπογράφοντος. Η ασφαλής χρονοσήμανση πέρα από την υποχρέωση του δημόσιου τομέα σύμφωνα με τη σχετική ΥΑ, είναι δυνατό να χρησιμοποιηθεί ή να απαιτηθεί για την απόδειξη του ακριβούς χρόνου ψηφιακής υπογραφής ενός ψηφιακού εγγράφου. Άρθρο 5: «Βήματα για τον εντοπισμό της ΠΠ της ψηφιακής υπογραφής και της πηγής ασφαλούς χρονοσήμανσης» : Ο χρήστης ανοίγει το υπογεγραμμένο έγγραφο PDF και κάνει κλικ πάνω στην ορατή υπογραφή όπως υποδεικνύεται στην παρακάτω Εικόνα 1. → ΒΗΜΑ 2ο Στη συνέχεια ο χρήστης βλέπει το παράθυρο «κατάσταση επικύρωσης υπογραφής» όπου επιλέγει «ιδιότητες υπογραφής» όπως φαίνεται στην παρακάτω Εικόνα 2 → ΒΗΜΑ 3ο Ο Χρήστης βρίσκεται στο περιβάλλον διερεύνησης για τις «Ιδιότητες Υπογραφής» όπου πραγματοποιεί τις ακόλουθες ενέργειες: Α. Ελέγχει αν το έγγραφο φέρει ενσωματωμένη χρονική σήμανση από αναγνωρισμένο πάροχο υπηρεσιών ασφαλούς χρονοσήμανσης

όπως πρέπει και όχι την ώρα από το ρολόι του υπογράφοντος (κάτω βέλος στην παρακάτω Εικόνα 3) Β. Επιλέγει «εμφάνιση πιστοποιητικού» (πάνω βέλος στην παρακάτω Εικόνα 3) → ΒΗΜΑ 4ο Ο Χρήστης βρίσκεται στο «πρόγραμμα εμφάνισης πιστοποιητικού» όπου επιλέγει «Λεπτομέρειες» (Εικόνα 4) → ΒΗΜΑ 5ο Όταν ο χρήστης επιλέξει «Λεπτομέρειες» μέσα από το «Πρόγραμμα εμφάνισης πιστοποιητικού» θα ανοίξει ένας κατάλογος με πληροφορίες όπου πρέπει να αναζητήσει τις «Πολιτικές πιστοποιητικών» (Εικόνα 5) → ΒΗΜΑ 6ο Όταν ο χρήστης επιλέξει «Πολιτικές πιστοποιητικών» / *Certificate policies* έχει τη δυνατότητα να ελέγξει αν το ψηφιακό πιστοποιητικό είναι σκληρής αποθήκευσης σύμφωνα με την ΠΠ1 όπου σύμφωνα με τον κανονισμό πιστοποίησης παράγραφο 1.2.5 η τιμή του Προσδιοριστή Αντικειμένου (αγγλικά *Object Identifier-OID*) για την Πολιτική Πιστοποίησης 1 είναι 1.2.300.0.110001.1.7.1.1.1). Αντίστοιχα το αμέσως παρακάτω εμφανίζεται ο Προσδιοριστής Αντικειμένου κατά ETSI TS 101 456 παράγραφος 5.2, α) QCP public + SSCD. Ο ένας από τους δύο αυτούς ελέγχους αρκεί. Η Εικόνα 6 υποδεικνύει πως ο χρήστης επιβεβαιώνει ότι πρόκειται για ψηφιακό πιστοποιητικό σκληρής αποθήκευσης. [...]Σε περίπτωση που ένα έγγραφο δεν έχει ορατή υπογραφή ο χρήστης επιλέγει «πάνελ υπογραφών» (βρίσκεται δεξιά στο πάνω μέρος του ψηφιακά υπογεγραμμένου εγγράφου, κάνει κλικ στον σύνδεσμο που εμφανίζεται αριστερά (π.χ. Αναθ. 1 Υπογράφηκε από ΤΕΣΤ ΟΝΟΜΑ ΤΕΣΤ ΕΠΩΝΥΜΟ [...])Στην καρτέλα που ανοίγει, ο χρήστης πραγματοποιεί τις ακόλουθες ενέργειες: Α. Ελέγχει αν το έγγραφο φέρει ενσωματωμένη χρονική σήμανση από αναγνωρισμένο πάροχο υπηρεσιών ασφαλούς χρονοσήμανσης όπως πρέπει και όχι την ώρα από το ρολόι του υπογράφοντος [...].

36. Επειδή, στη με αριθ. πρωτ. Διακήρυξη περιέχονται διατάξεις σχετικά με τις προϋποθέσεις συμμετοχής στον ηλεκτρονικό διαγωνισμό, όπως και σχετικά με το χρόνο, τον τρόπο υποβολής και το περιεχόμενο των ηλεκτρονικών προσφορών. Ειδικότερα, στο άρθρο 16.2.2 τίθεται ως προϋπόθεση συμμετοχής στο διαγωνισμό η κατοχή ψηφιακής υπογραφής εκ μέρους των ενδιαφερόμενων οικονομικών φορέων ως εξής : «Για

τη συμμετοχή στο διαγωνισμό οι ενδιαφερόμενοι οικονομικοί φορείς απαιτείται να διαθέτουν ψηφιακή υπογραφή, χορηγούμενη από πιστοποιημένη αρχή παροχής ψηφιακής υπογραφής και να εγγραφούν στο ηλεκτρονικό σύστημα (ΕΣΗΔΗΣ- Διαδικτυακή πύλη www.promitheus.gov.gr) ακολουθώντας την διαδικασία εγγραφής του άρθρου 5 παρ. 1.2 έως και 1.4 της Υπουργικής Απόφασης Αριθμ.56902/215 (ΦΕΚ 1924/Β' 2-6-2017) «Τεχνικές λεπτομέρειες και διαδικασίες λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ)».». Στα άρθρα 16.2.1 και 16.2.3 της Διακήρυξης προβλέπονται τα σχετικά με τον τρόπο ηλεκτρονικής υποβολής των προσφορών στο Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ και ηλεκτρονικής επιβεβαίωσης του ακριβούς χρόνου υποβολής τους μέσω των υπηρεσιών χρονοσήμανσης ως εξής :

«16.2.1 Οι προσφορές υποβάλλονται από τους ενδιαφερόμενους ηλεκτρονικά, μέσω της διαδικτυακής πύλης www.promitheus.gov.gr του ΕΣΗΔΗΣ, μέχρι την καταληκτική ημερομηνία και ώρα που ορίζει η παρούσα διακήρυξη (άρθρο 3: Συνοπτικά Στοιχεία – Χρόνος και τόπος διαγωνισμού), στην Ελληνική Γλώσσα, σε ηλεκτρονικό φάκελο, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο Ν.4412/2016, ιδίως άρθρα 36 και 37 και την Υπουργική Απόφαση Αριθμ.56902/215 (ΦΕΚ 1924/Β' 2- 6-2017) «Τεχνικές λεπτομέρειες και διαδικασίες λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ)» και «16.2.3 Ο χρόνος υποβολής της προσφοράς και οποιαδήποτε ηλεκτρονική επικοινωνία μέσω του συστήματος βεβαιώνεται αυτόματα από το σύστημα με υπηρεσίες χρονοσήμανσης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 37 του Ν.4412/2016 και το άρθρο 9 της ως άνω Υπουργικής Απόφασης. Μετά την παρέλευση της καταληκτικής ημερομηνίας και ώρας, δεν υπάρχει η δυνατότητα υποβολής προσφοράς στο Σύστημα. Σε περιπτώσεις τεχνικής αδυναμίας λειτουργίας του ΕΣΗΔΗΣ, η αναθέτουσα αρχή θα ρυθμίσει τα της συνέχειας του διαγωνισμού με σχετική ανακοίνωσή της. Οι οικονομικοί φορείς αναζητούν στη διαδικτυακή πύλη www.promitheus.gov.gr, του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. τον συστημικό αριθμό του διαγωνισμού:».Επιπλέον με το άρθρο 16.2.6 επιβάλλεται η υποχρέωση τα έγγραφα των προσφορών να φέρουν εγκεκριμένη προηγμένη ψηφιακή υπογραφή ως εξής :

«16.2.6 Ο χρήστης - οικονομικός φορέας υποβάλλει τους

Αριθμός Απόφασης : 79/2018

ανωτέρω (υπο)φακέλους μέσω του Συστήματος, όπως περιγράφεται παρακάτω: Τα στοιχεία και δικαιολογητικά για τη συμμετοχή του οικονομικού φορέα στη διαδικασία υποβάλλονται από αυτόν ηλεκτρονικά σε μορφή αρχείων τύπου .pdf και εφόσον έχουν συνταχθεί/παραχθεί από τον ίδιο, φέρουν εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή με χρήση εγκεκριμένων πιστοποιητικών σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 8 της Υπουργικής Απόφασης Αριθμ.56902/215 (ΦΕΚ 1924/Β' 2-6-2017), χωρίς να απαιτείται θεώρηση γνησίου της υπογραφής. Από το Σύστημα εκδίδεται ηλεκτρονική απόδειξη υποβολής προσφοράς, η οποία αποστέλλεται στον οικονομικό φορέα με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Εντός τριών (3) εργασίμων ημερών από την ηλεκτρονική υποβολή των ως άνω στοιχείων και δικαιολογητικών προσκομίζονται υποχρεωτικά από τον οικονομικό φορέα στην αναθέτουσα αρχή, σε έντυπη μορφή και σε σφραγισμένο φάκελο, τα στοιχεία της ηλεκτρονικής προσφοράς τα οποία απαιτείται να προσκομισθούν σε πρωτότυπη μορφή σύμφωνα με τον Ν.4250/2014. Τέτοια στοιχεία και δικαιολογητικά είναι ενδεικτικά η εγγυητική επιστολή συμμετοχής, τα πρωτότυπα έγγραφα τα οποία έχουν εκδοθεί από ιδιωτικούς φορείς και δεν φέρουν επικύρωση από δικηγόρο, καθώς και τα έγγραφα που φέρουν τη Σφραγίδα της Χάγης (Apostille). Δεν προσκομίζονται σε έντυπη μορφή στοιχεία και δικαιολογητικά τα οποία φέρουν εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή με χρήση εγκεκριμένων πιστοποιητικών σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 8 της Υπουργικής Απόφασης Αριθμ.56902/215 (ΦΕΚ 1924/Β' 2-6-2017), τα ΦΕΚ, τα τεχνικά φυλλάδια και όσα στοιχεία και δικαιολογητικά προβλέπεται από το Ν.4250/2014 ότι οι φορείς υποχρεούνται να αποδέχονται αντίγραφα των πρωτοτύπων[...], ενώ στο άρθρο 16.2.4, 16.2.5 και 17.2 καθορίζεται το περιεχόμενο της προσφοράς τους, ο τρόπος σύνταξης και υπογραφής της τεχνικής και οικονομικής προσφοράς ως εξής : «16.2.4 Οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν με την προσφορά τους τα ακόλουθα: (α) έναν (υπο)φάκελο με την ένδειξη «Δικαιολογητικά Συμμετοχής – Τεχνική Προσφορά» στον οποίο περιλαμβάνονται τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και η τεχνική προσφορά σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας και την παρούσα.

(β) έναν (υπο)φάκελο με την ένδειξη «Οικονομική Προσφορά» στον οποίο περιλαμβάνεται η οικονομική προσφορά του οικονομικού φορέα και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά. Από τον προσφέροντα σημαίνονται με χρήση του σχετικού πεδίου του συστήματος τα στοιχεία εκείνα της προσφοράς του που έχουν εμπιστευτικό χαρακτήρα, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 21 του Ν.4412/2016. Εφόσον ένας οικονομικός φορέας χαρακτηρίζει πληροφορίες ως εμπιστευτικές, λόγω ύπαρξης τεχνικού ή εμπορικού απορρήτου, στη σχετική δήλωσή του, αναφέρει ρητά όλες τις σχετικές διατάξεις νόμου ή διοικητικές πράξεις που επιβάλλουν την εμπιστευτικότητα της συγκεκριμένης πληροφορίας. Δεν χαρακτηρίζονται ως εμπιστευτικές πληροφορίες σχετικά με τις τιμές μονάδος, τις προσφερόμενες ποσότητες, την οικονομική προσφορά και τα στοιχεία της τεχνικής προσφοράς που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγησή της.

16.2.5 Ο οικονομικός φορέας συντάσσει την τεχνική και οικονομική του προσφορά συμπληρώνοντας την αντίστοιχη ειδική ηλεκτρονική φόρμα του Συστήματος και επισυνάπτοντας στον ηλεκτρονικό χώρο «Συνημμένων Ηλεκτρονικής Προσφοράς» και στον κατά περίπτωση (υπο)φάκελο όλα τα στοιχεία της προσφοράς του σε μορφή αρχείου *Portable Document Format*(PDF). Στην συνέχεια, ο οικονομικός φορέας παράγει από το Σύστημα τα ηλεκτρονικά αρχεία (εκτυπώσεις της Τεχνικής Προσφοράς Προμηθευτή και της Οικονομικής Προσφοράς Προμηθευτή σε μορφή αρχείου *Portable Document Format* (PDF)), τα οποία υπογράφονται με εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή με χρήση εγκεκριμένων πιστοποιητικών σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 8 της Υπουργικής Απόφασης Αριθμ.56902/215 (ΦΕΚ 1924/Β' 2-6-2017) και επισυνάπτονται στους αντίστοιχους (υπο)φακέλους της προσφοράς από τον οικονομικό φορέα. Κατά την συστημική υποβολή της προσφοράς το Σύστημα πραγματοποιεί αυτοματοποιημένους ελέγχους επιβεβαίωσης της ηλεκτρονικής προσφοράς σε σχέση με τα παραχθέντα ηλεκτρονικά αρχεία (Τεχνική και Οικονομική Προσφορά) και εφόσον οι έλεγχοι αυτοί αποβούν επιτυχείς η προσφορά υποβάλλεται στο Σύστημα. Διαφορετικά, η προσφορά δεν υποβάλλεται και το Σύστημα ενημερώνει τον οικονομικό φορέα με σχετικό μήνυμα σφάλματος στη

διεπαφή του χρήστη του οικονομικού φορέα, προκειμένου ο τελευταίος να προβεί στις σχετικές ενέργειες διόρθωσης. Εφόσον οι τεχνικές προδιαγραφές και οι οικονομικοί όροι δεν έχουν αποτυπωθεί στο σύνολό τους στις ειδικές ηλεκτρονικές φόρμες του Συστήματος, ο οικονομικός φορέας επισυνάπτει ψηφιακά υπογεγραμμένα (όσα υπογράφονται από τον ίδιο τον συμμετέχοντα) τα σχετικά ηλεκτρονικά αρχεία σύμφωνα με τους όρους της εκάστοτε διακήρυξης (ιδίως τεχνική και οικονομική προσφορά). 17.2 Η Τεχνική Προσφορά συντάσσεται συμπληρώνοντας την ειδική ηλεκτρονική φόρμα του συστήματος. Στη συνέχεια, το σύστημα παράγει σχετικό ηλεκτρονικό αρχείο, σε μορφή pdf, το οποίο υπογράφεται ψηφιακά και υποβάλλεται από τον προσφέροντα. Τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην ειδική ηλεκτρονική φόρμα του συστήματος και του παραγόμενου ψηφιακά υπογεγραμμένου ηλεκτρονικού αρχείου πρέπει να ταυτίζονται. Σε αντίθετη περίπτωση, το σύστημα παράγει σχετικό μήνυμα και ο προσφέρων καλείται να παράγει εκ νέου το ηλεκτρονικό αρχείο pdf. Με την ηλεκτρονική τεχνική προσφορά του ο συμμετέχων υποβάλλει ηλεκτρονικά όλα τα απαιτούμενα έγγραφα τα οποία αφορούν στην τεχνική του προσφορά, δηλαδή οποιοδήποτε τεχνικό ή άλλο στοιχείο (π.χ. Υπεύθυνες Δηλώσεις, προδιαγραφές) απαιτείται από την 41/2017 μελέτη της Δ/νσης Περιβάλλοντος & Ποιότητας Ζωής/Τμήμα Διαχείρισης Πρασίνου & Παιδικών χαρών να προσκομιστεί κατά το στάδιο της αρχικής ηλεκτρονικής υποβολής στο στάδιο Δικαιολογητικά /Τεχνική προσφορά με την τεχνική προσφορά του συμμετέχοντα, ώστε να ελεγχθούν από την επιτροπή αξιολόγησης, τα απαιτούμενα των περιπτώσεων α' έως και στ' της παραγράφου 14.3, καθώς και τα απαιτούμενα πιστοποιητικά της παραγράφου 14.4 της παρούσας διακήρυξης. Οι Υπεύθυνες δηλώσεις να φέρουν υπογραφές από την ημερομηνία της ανάρτησης της παρούσας διακήρυξης στην Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και νεώτερη και οι οποίες να φέρουν ψηφιακή υπογραφή για τον συμμετέχοντα, αλλιώς θεώρηση του γνήσιου της υπογραφής αν αφορά και υπογράφεται από τρίτους και όχι τον συμμετέχοντα. Τυχόν ένορκες δηλώσεις να φέρουν υπογραφή με ημερομηνία σύμφωνα με τα αμέσως παραπάνω αναφερόμενα. Εφόσον οι τεχνικές προδιαγραφές δεν έχουν αποτυπωθεί στο σύνολό τους στις ειδικές ηλεκτρονικές φόρμες του συστήματος,

ο προσφέρων επισυνάπτει στην τεχνική του προσφορά τα σχετικά ηλεκτρονικά αρχεία, υπογράφοντας ψηφιακά μόνο όσα εξ αυτών συντάσσει και υπογράφει ο ίδιος.». και στο άρθρο 20 ορίζονται οι λόγοι απόρριψης των προσφορών «**ΑΡΘΡΟ 20 : Λόγοι απόρριψης προσφορών** Η αναθέτουσα αρχή με βάση τα αποτελέσματα του ελέγχου και της αξιολόγησης των προσφορών, απορρίπτει, σε κάθε περίπτωση, προσφορά: α) η οποία δεν υποβάλλεται εμπρόθεσμα, με τον τρόπο και με το περιεχόμενο που ορίζεται πιο πάνω και συγκεκριμένα στις παραγράφους 16.1 (Γενικοί όροι υποβολής προσφορών), 16.2 (Χρόνος και τρόπος ηλεκτρονικής υποβολής προσφορών), στα άρθρα 17 (Περιεχόμενο ηλεκτρονικού φακέλου Δικαιολογητικά συμμετοχής/Τεχνική προσφορά), 18 (Περιεχόμενο ηλεκτρονικού φακέλου Οικονομική προσφορά), 19 (Χρόνος Ισχύος Προσφορών), 22 (Ηλεκτρονική Αποσφράγιση - αξιολόγηση προσφορών) και 23 (Πρόσκληση για υποβολή Δικαιολογητικών προσωρινού αναδόχου) της παρούσας, β) η οποία περιέχει ατέλειες, ελλείψεις, ασάφειες ή σφάλματα, εφόσον αυτά δεν επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση ή εφόσον επιδέχονται συμπλήρωση ή εφόσον επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση, δεν έχουν αποκατασταθεί κατά την αποσαφήνιση και την συμπλήρωσή της σύμφωνα με την παράγραφο 22.5 της παρούσης διακήρυξης, γ) [...]δ) [...]ε) [...]στ) [...]ζ) [...] η) η οποία παρουσιάζει ελλείψεις ως προς τα δικαιολογητικά που ζητούνται από τα έγγραφα της παρούσης διακήρυξης και αποκλίσεις ως προς τους όρους και τις τεχνικές προδιαγραφές της σύμβασης.»

37. Επειδή, από τα οριζόμενα στις ως άνω διατάξεις της διακήρυξης προκύπτει ότι οι οικονομικοί φορείς που ενδιαφέρονται να συμμετέχουν στον οικείο διαγωνισμό απαιτείται να είναι εγγεγραμμένοι στο Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. και να διαθέτουν ψηφιακή υπογραφή, η οποία τους χορηγείται σύμφωνα με τις νόμιμες διατυπώσεις. Για το παραδεκτό της προσφοράς τους, οι οικονομικοί φορείς απαιτείται να υπογράφουν με την ψηφιακή υπογραφή όλα τα έγγραφα της προσφοράς που συντάσσονται/παράγονται από τους ίδιους, ενώ ο ασφαλής χρόνος υποβολής της προσφοράς τους αποδεικνύεται μέσω των υπηρεσιών χρονοσήμανσης, δηλαδή με ηλεκτρονική επιβεβαίωση λήψης αυτών από τους πιστοποιημένους φορείς παροχής των εν λόγω υπηρεσιών προς τον χρήστη

Αριθμός Απόφασης : 79/2018

τους-οικονομικό φορέα, η οποία διαβιβάζεται σε αυτόν μέσω του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. με ασφαλή κρυπτογραφημένο τρόπο και η οποία επέχει θέση εγγράφου βέβαιης χρονολογίας.

38. Επειδή, από τη διάταξη του άρθρου 16.2.1, 16.2.2 ,16.2.3 και 17.2 της διακήρυξης σε συνδυασμό με τις ως άνω διατάξεις (βλ. σκ. 27 - 32) προκύπτει ότι καθίσταται υποχρεωτική η διενέργεια των δημόσιων διαγωνισμών μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. για συμβάσεις προϋπολογισθείσας αξίας άνω των 60.000 ευρώ χωρίς ΦΠΑ. Στο πλαίσιο εφαρμογής του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. και με σκοπό την απρόσκοπτη λειτουργία του συστήματος, όπως και την ορθή ηλεκτρονική διαβίβαση και παραλαβή των προσφορών και των αιτήσεων συμμετοχής απαιτείται οι χρήστες του, οικονομικοί φορείς, να διαθέτουν προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή, η οποία χορηγείται υπό τις ειδικότερες προϋποθέσεις του νόμου. Επιπλέον προκύπτει ότι οι απαιτούμενες από την οικεία διακήρυξη διατυπώσεις περί χρονοσήμανσης αφορούν τον χρόνο υποβολής των προσφορών των διαγωνιζομένων, ήτοι όλων των εγγράφων, στοιχείων και δικαιολογητικών που απαιτούνται από τους οικείους όρους της διακήρυξης, στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού (μέσω του συστήματος ΕΣΗΔΗΣ) και παρέχονται, προκειμένου να επιβεβαιωθεί με ασφάλεια (βεβαιότητα) η χρονοσήμανση, από το ίδιο το σύστημα (ΕΣΗΔΗΣ) κατά τον χρόνο υποβολής της προσφοράς ([...]16.2.3 Ο χρόνος υποβολής της προσφοράς και οποιαδήποτε ηλεκτρονική επικοινωνία μέσω του συστήματος βεβαιώνεται αυτόματα από το σύστημα με υπηρεσίες χρονοσήμανσης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 37 του Ν.4412/2016 και το άρθρο 9 της ως άνω Υπουργικής Απόφασης.). Παρομοίως και τα άρθρα 37 Ν.4412/2016 και 6 της ΥΑ Π1///2013 (ΥΑ Π1/2390 ΦΕΚ Β 2677 2013), ρητά, από τη διατύπωσή τους, προκύπτει ότι όταν αναφέρονται στην επιβεβαίωση της χρονοσήμανσης ως ασφαλούς/βεβαίας, εννοούν, την επιβεβαίωση που παρέχεται μέσω του ΕΣΗΔΗΣ (βλ. σκ. 31, άρθρ. 37 παρ.3 Ν.4412/2016 και σκ. 32, άρθρ. 6 της ΥΑ Π1///2013 (ΥΑ Π1/2390 ΦΕΚ Β 2677 2013)

39. Επειδή, το άρθρο 15.1 της διακήρυξης: «Κανόνες προκαταρκτικής απόδειξης επιλογής – αποδεικτικά μέσα» ορίζει ότι «Προς

προκαταρκτική απόδειξη κατά την υποβολή προσφορών ότι οι προσφέροντες οικονομικοί φορείς: α) δεν βρίσκονται σε μία από τις καταστάσεις του άρθρου 13 της διακήρυξης και β) πληρούν τα σχετικά κριτήρια επιλογής των παραγράφων 14.1, 14.2, 14.3 (μόνο περίπτωση α') ή και της 14.5 (εφόσον εμπίπτουν) του άρθρου 14 της παρούσης, προσκομίζουν κατά την υποβολή της προσφοράς τους ως δικαιολογητικό συμμετοχής, το προβλεπόμενο από το άρθρο 79 παρ. 1 και 3 του Ν.4412/2016 Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ) (ESPD), σύμφωνα με το επισυναπτόμενο στην παρούσα Παράρτημα ΙΙΙ, το οποίο αποτελεί ενημερωμένη υπεύθυνη δήλωση, με τις συνέπειες του Ν.1599/1986. Το ΕΕΕΣ καταρτίζεται βάσει του τυποποιημένου εντύπου του Παραρτήματος 2 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/7 της Επιτροπής της 5ης Ιανουαρίου 2016, συμπληρώνεται από τους προσφέροντες οικονομικούς φορείς σύμφωνα με τις οδηγίες του Παραρτήματος 1 και επισυνάπτεται ηλεκτρονικά στον παρόντα ηλεκτρονικό διαγωνισμό. »

40. Επειδή το άρθρο 17.1.2 της διακήρυξης ορίζει ότι «Οι προσφέροντες υποβάλουν ηλεκτρονικά μαζί με την προσφορά τους, εγκαίρως και προσηκόντως, επί ποινή αποκλεισμού, τα δικαιολογητικά, σε μορφή αρχείου .pdf σύμφωνα με το άρθρο 15 της ΥΑ Αριθμ.56902/215/17 «Τεχνικές λεπτομέρειες και διαδικασίες λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.)», όπως αναλυτικά περιγράφονται κατωτέρω: [...] 17.1.2 Το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ), όπως προβλέπεται στις παρ. 1 & 3 του άρθρου 79 του Ν.4412/2016. Οι προσφέροντες συμπληρώνουν το σχετικό πρότυπο ΕΕΕΣ (Παράρτημα ΙΙΙ), το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της διακήρυξης, ως προκαταρκτική απόδειξη της μη συνδρομής των λόγων αποκλεισμού του άρθρου 13 (Λόγοι αποκλεισμού) και πλήρωσης των κατά περίπτωση κριτηρίων επιλογής του άρθρου 14 (Κριτήρια Επιλογής) αντίστοιχα της παρούσης διακήρυξης. [...] Οι ενώσεις οικονομικών φορέων που υποβάλλουν κοινή προσφορά, υποβάλλουν το ΕΕΕΣ (ψηφιακά υπογεγραμμένο) για κάθε οικονομικό φορέα που συμμετέχει στην ένωση. [...] Το ΕΕΕΣ υπογράφεται ψηφιακά από κοινού, από κάθε έναν υπόχρεο, εκ μέρους του συμμετέχοντα οικονομικού φορέα, υπογραφής του ΕΕΕΣ (το ίδιο ισχύει και

για κάθε μέλος ένωσης που υποβάλλει κοινή προσφορά). Για τα νομικά πρόσωπα υπογράφεται ψηφιακά από όλους τους υπόχρεους της ενότητας 13.1 του άρθρου 13 της παρούσας διακήρυξης αναφορικά με τη μη συνδρομή των λόγων αποκλεισμού της ενότητας αυτής (13.1 του άρθρου 13 της παρούσας διακήρυξης) (ισχύει το ίδιο και για τα μέλη των ενώσεων). Σε περίπτωση που περισσότερα πρόσωπα, σύμφωνα με τα παραπάνω έχουν υποχρέωση υπογραφής του ΕΕΕΣ υπογράφουν στο Μέρος VI Τελικές δηλώσεις του ίδιου (και όχι διαφορετικού για κάθε υπογράφο) ΕΕΕΣ (Συχνές ερωτήσεις – Απαντήσεις Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. - αριθ. 38). [...]Το ΕΕΕΣ υποβάλλεται με την παρακάτω διαδικασία: (1) Η αναθέτουσα αρχή: (α) Δημιουργεί (συμπληρώνοντας και επιλέγοντας τα κατάλληλα πεδία) μέσα από την ιστοσελίδα: <https://ec.europa.eu/tools/espd/filter?lang=el> το ΕΕΕΣ για την συγκεκριμένη διακήρυξη. Στο τέλος της διαδικασίας δημιουργίας του ΕΕΕΣ αναρτά στο ΕΣΗΔΗΣ μαζί με τα υπόλοιπα έγγραφα της διακήρυξης δύο αρχεία του ΕΕΕΣ: το ένα με κατάληξη .pdf ψηφιακά υπογεγραμμένο και ένα σε μορφή με κατάληξη .xml, το οποίο τελευταίο δεν είναι αναγνώσιμο (δεν «ανοίγει» με κάποιο γνωστό πρόγραμμα που έχουμε στους Η/Υ). (2) Ο κάθε υπόχρεος συμπλήρωσής του οικονομικός φορέας: [...] (δ) Υπογράφει ψηφιακά το αρχείο .pdf που εκτύπωσε. (ε) Υποβάλλει το αρχείο του ΕΕΕΣ σε μορφή .pdf στο φάκελο της προσφοράς του με τα δικαιολογητικά συμμετοχής. Σε κάθε περίπτωση και ανεξαρτήτως της ύπαρξης επικουρικού αρχείου .xml στον χώρο του διαγωνισμού, οι οικονομικοί φορείς μπορούν να προσφεύγουν απ' ευθείας στην ηλεκτρονική υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (<https://ec.europa.eu/tools/espd/filter?lang=el>) να δημιουργούν το ΕΕΕΣ (σύμφωνα με το αναρτημένο ΕΣΗΔΗΣ ηλεκτρονικό πρότυπο με κατάληξη .pdf), να συμπληρώνουν με ευθύνη τους όλα τα δεδομένα που αφορούν τον εκάστοτε διαγωνισμό και αναφέρονται στην διακήρυξη, να συμπληρώνουν τις σχετικές απαντήσεις και να το εκτυπώνουν σε μορφή αρχείου .pdf προκειμένου να το υπογράψουν ψηφιακά και να το υποβάλλουν στο σχετικό διαγωνισμό.»

41. Επειδή, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 79 παρ. 1 του Ν. 4412/2016 «Κατά την υποβολή αιτήσεων συμμετοχής ή κατά την υποβολή

προσφορών στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων άνω των ορίων, οι αναθέτουσες αρχές δέχονται το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ), το οποίο αποτελείται από ενημερωμένη υπεύθυνη δήλωση, με τις συνέπειες του ν. 1599/1986 (Α`75), ως προκαταρκτική απόδειξη προς αντικατάσταση των πιστοποιητικών που εκδίδουν δημόσιες αρχές ή τρίτα μέρη, επιβεβαιώνοντας ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) δεν βρίσκεται σε μία από τις καταστάσεις των άρθρων 73 και 74 για τις οποίες οι οικονομικοί φορείς αποκλείονται ή μπορούν να αποκλεισθούν, β) πληροί τα σχετικά κριτήρια επιλογής τα οποία έχουν καθορισθεί, σύμφωνα με τα άρθρα 75, 76 και 77, γ) κατά περίπτωση, τηρεί τους αντικειμενικούς κανόνες και κριτήρια που έχουν καθορισθεί, σύμφωνα με το άρθρο 84». Κατά την έννοια της ως άνω διάταξης, το Ε.Ε.Ε.Σ. αποτελεί πρότυπο τεύχος με δεσμευτική ισχύ, το οποίο χρησιμοποιείται υποχρεωτικά από τις αναθέτουσες αρχές σε διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων του Βιβλίου Ι του Ν.4412/2016 άνω των ορίων, προκειμένου οι συμμετέχοντες στις ως άνω διαγωνιστικές διαδικασίες, κατά το χρόνο υποβολής των αιτήσεων συμμετοχής ή των προσφορών τους να δηλώνουν υπεύθυνα ότι, αντιστοίχως προς τις απαιτήσεις της διακήρυξης, δεν εμπίπτουν στις καταστάσεις εκείνες που συνιστούν λόγους αποκλεισμού, όπως και ότι πληρούν τα ανάλογα με τη διακήρυξη κριτήρια ποιοτικής επιλογής, ως προκαταρκτική απόδειξη της προσωπικής τους κατάστασης, ώστε να θεμελιώσουν κατ' αρχήν το δικαίωμα συμμετοχής τους στο διαγωνισμό. Για κάθε μία διαδικασία σύναψης σύμβασης οι αναθέτουσες αρχές προσαρμόζουν το Ε.Ε.Ε.Σ. σύμφωνα με τους όρους της εκάστοτε προκήρυξης των εγγράφων της σύμβασης που αναφέρονται στην προκήρυξη του διαγωνισμού ή στην πρόσκληση εκδήλωση ενδιαφέροντος.

42. Επειδή, από όσα εκτέθηκαν ανωτέρω (σκ. 27-42) προκύπτει ότι η υπό κρίση προσφυγή είναι στο σύνολό της βάσιμη και πρέπει να γίνει δεκτή (βλ. ΑΕΠΠ 136/2017 και 180/2017), σε αντίθεση με τα όσα ισχυρίζεται αναθέτουσα αρχή και τούτο για τους ακόλουθους λόγους: 1. Ούτε από τις ως άνω διατάξεις της διακήρυξης ούτε από τον Νόμο προκύπτει η υποχρέωση του συμμετέχοντος στο διαγωνισμό όπως, επιπλέον, της ψηφιακής υπογραφής εφοδιαστεί και με

πιστοποιημένες υπηρεσίες χρονοσήμανσης, που συμπληρώνουν την ψηφιακή υπογραφή. Και ναι μεν τεχνικά είναι δυνατόν η ψηφιακή υπογραφή να είναι διασυνδεδεμένη ειδικά με τον εθνικό χρόνο, προβαίνοντας στις κατάλληλες ρυθμίσεις κατά την εγκατάσταση των πιστοποιητικών ψηφιακής υπογραφής στον υπολογιστή του οικονομικού φορέα (βλ. σκ. 33-35 για Κανονισμό Πιστοποίησης της Αρχής Πιστοποίησης του Ελληνικού Δημοσίου και οδηγίες ΑΠΕΔ), θα μπορούσε δε να απαιτηθεί εάν το ζητούσε η διακήρυξη (βλ. σκ. 35 σχετικά με το άρθρο 4 των οδηγιών ΑΠΕΔ *«Η ασφαλής χρονοσήμανση [...]είναι δυνατό να χρησιμοποιηθεί ή να απαιτηθεί για την απόδειξη του ακριβούς χρόνου ψηφιακής υπογραφής ενός ψηφιακού εγγράφου.»*.) Πάντως, τέτοια υποχρέωση εκ του Νόμου και χωρίς να προβλέπεται στη διακήρυξη δεν μπορεί να επιβληθεί. Μάλιστα το άρθρο 16.2.2 της διακήρυξης, το οποίο η αναθέτουσα αρχή επικαλείται με τις απόψεις της ότι παραβιάστηκε εν προκειμένω, αφορά την υποχρέωση κατοχής ψηφιακής υπογραφής εκ μέρους των οικονομικών φορέων και εγγραφής τους στο ηλεκτρονικό σύστημα ΕΣΗΔΗΣ προκειμένου να συμμετάσχουν στο διαγωνισμό, χωρίς καμία περαιτέρω διατύπωση σχετικά με την χρονοσήμανση της 2. Οι απαιτούμενες κατά τη διάταξη του άρθρου 9 της ΥΑ 56902/215 (ΦΕΚ Β' 1924/02.06.2017) όπως και κατά τις αντίστοιχες διατάξεις των άρθρων 16.2.1 και 16.2.3 της οικείας Διακήρυξης διατυπώσεις περί χρονοσήμανσης αφορούν στο χρόνο υποβολής των προσφορών των διαγωνιζομένων, ήτοι (α) τον (υπο)φάκελο με την ένδειξη «Δικαιολογητικά Συμμετοχής – Τεχνική Προσφορά» στον οποίο περιλαμβάνονται τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και η τεχνική προσφορά σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας και την οικεία διακήρυξη και (β) τον (υπο)φάκελο με την ένδειξη «Οικονομική Προσφορά» στον οποίο περιλαμβάνεται η οικονομική προσφορά του οικονομικού φορέα και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ.), έτσι ώστε να εξακριβώνεται με ευχέρεια και ασφάλεια ότι καθεμία προσφορά υποβλήθηκε νομίμως στον εκάστοτε ακριβή χρόνο πριν από την ορισθείσα καταληκτική ημεροχρονολογία και ώρα υποβολής των προσφορών κάθε διαγωνισμού. 3. Ρητά κατά τη διακήρυξη και τις διατάξεις στις οποίες παραπέμπει, η βεβαίωση που αυτόματα

παρέχει το σύστημα για τη χρονοσήμανση του εγγράφου, καθιστά αυτό έγγραφο βέβαιης ημεροχρονολογίας χωρίς άλλη διατύπωση 4. Υπό το νυν νομοθετικό καθεστώς, από τη στιγμή που το έγγραφο-δικαιολογητικό συμμετοχής στο διαγωνισμό υποβάλλεται στον διαγωνισμό μέσω ΕΣΗΔΗΣ δεν μπορεί να προκύψει προβληματισμός ή αμφιβολία για τον χρόνο σύνταξης του εγγράφου σε σχέση με τον χρόνο υποβολής του, γεγονότα που υπό το προηγούμενο νομοθετικό/νομολογιακό καθεστώς και λόγω της σημασίας που έχει ο χρόνος της υπεύθυνης δήλωσης για τα δηλούμενα με αυτήν γεγονότα, ηδύναντο να εγείρουν ζητήματα νομιμότητας της υποβληθείσας προσφοράς και τούτο διότι, υπό το νυν καθεστώς, σημασία έχει ο χρόνος υποβολής του εγγράφου στο ΕΣΗΔΗΣ, που αφού βεβαιωθεί από το ίδιο το ΕΣΗΔΗΣ με τον τρόπο που προβλέπουν οι κείμενες διατάξεις, προσδίδει στο έγγραφο βεβαία ημεροχρονολογία. 5. Σε κάθε περίπτωση, μέσω του ελέγχου της ψηφιακής υπογραφής από την αναθέτουσα αρχή δύναται να ανιχνεύεται ευχερώς όποια τυχόν ενδεχόμενη τροποποίηση του εγγράφου σε σχέση με το αρχικό. Συνεπώς, η αναθέτουσα αρχή, αν ήθελε υποτεθεί ότι αμφισβητεί τον χρόνο σύνταξης του ΕΕΕΠ και των ηλεκτρονικά προσκομιζομένων αρχείων πριν την ηλεκτρονική υποβολή τους στο διαγωνισμό μέσω ΕΣΗΔΗΣ, έπρεπε να το αναφέρει και να το αποδεικνύει, πολύ περισσότερο που εδώ δεν προκύπτει, ούτε αξιώνεται από την αναθέτουσα αρχή ότι το περιεχόμενο των εν λόγω εγγράφων που υπέβαλλε η προσφεύγουσα αλλοιώθηκε με οποιονδήποτε τρόπο σε χρόνο μεταγενέστερο της υπογραφής τους. 6. Η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται σε αντιφατικές αιτιάσεις καθόσον στην αιτιολογία αποκλεισμού της προσφοράς της προσφεύγουσας επικαλείται την με αρ. απόφαση ΑΕΠΠ 99/2017 με την οποία κρίθηκε η αδυναμία διαπίστωσης της εγκυρότητας των ψηφιακών υπογραφών και της ταυτότητας του προσώπου που έχει υπογράψει (και όχι η έλλειψη χρονοσήμανσης της ψηφιακής υπογραφής), λόγος που δεν συντρέχει στην προκείμενη περίπτωση, πολλώ δε μάλλον με την οποία ουδόλως κρίθηκε ότι δεν είναι έγκυρες οι ψηφιακές υπογραφές όταν δεν φέρουν χρονοσήμανση μέσω της Αρχής Πιστοποίησης

Ελληνικού Δημοσίου, αλλά αναγράφουν μόνο την ημερομηνία και ώρα που αναγράφει ο υπολογιστής του υπογράφοντα.

43. Επειδή, σε κάθε περίπτωση, κατά πάγια αρχή του εθνικού και κοινοτικού δικαίου οι όροι μιας διακήρυξης πρέπει να ερμηνεύονται αυστηρά. Ωστόσο, η αυστηρή αυτή ερμηνεία και εφαρμογή πρέπει να σχετίζεται με τη σαφήνεια της διακήρυξης, λόγω της αρχής της διαφάνειας, η οποία προϋποθέτει, ότι όλοι οι όροι και τρόποι διεξαγωγής της διαδικασίας αναθέσεως πρέπει να διατυπώνονται με σαφήνεια, ακρίβεια και χωρίς αμφισημία στην προκήρυξη του διαγωνισμού ή στη συγγραφή υποχρεώσεων, κατά τρόπον ώστε, αφενός να παρέχεται σε όλους τους ευλόγως ενημερωμένους και κανονικά επιμελείς υποψηφίους η δυνατότητα να κατανοούν το ακριβές περιεχόμενό τους και να τους ερμηνεύουν με τον ίδιο τρόπο και, αφετέρου, να καθίσταται δυνατός ο εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής αποτελεσματικός έλεγχος του αν οι προσφορές των υποψηφίων ανταποκρίνονται στα κριτήρια που διέπουν την εν λόγω σύμβαση (βλ. υπόθεση C-496/1999 CAS Succhi di Frutta SpA). Άλλωστε, όπως παγίως έχει κριθεί η αρχή της ίσης μεταχείρισεως και η υποχρέωση διαφάνειας απαγορεύουν στην αναθέτουσα αρχή να απορρίψει προσφορά στηριζόμενη σε λόγους οι οποίοι δεν προβλέπονται στην οικεία προκήρυξη (βλ., C-278/14, SC Enterprise Focused Solutions SRL ECLI:EU:C:2015:228,σκ. 28, και απόφαση Medipac—Καζαντζίδης, C-6/05, EU:C:2007:337, σκέψη 54).Υπό αυτό το πρίσμα συνάγεται ότι η αυστηρότητα της εφαρμογής της διακήρυξης προϋποθέτει την σαφήνεια των όρων αυτής καθώς η παραβίαση αμφίσημων όρων δεν οδηγεί αναγκαστικά στον αποκλεισμό διαγωνιζόμενου αν δεν ευθύνεται ο ίδιος για την παρερμηνεία των υποχρεώσεων του (Συμβάσεις Δημοσίων Έργων Χρ. Μητκίδης, 2009, σελ. 87 επ.). Τούτο, διότι η ερμηνεία των όρων των εγγράφων της σύμβασης δεν μπορεί να γίνεται εις βάρος του καλόπιστου διαγωνιζομένου, εφόσον η Διοίκηση ήταν αυτή που όφειλε να εκφραστεί σαφέστερα (ΕφΑθ 1959/1970, Αρμ. 1970 σελ. 1111, ΕφΘεσ 501/1987 ΕΔημΕργ 1990/1, σελ. 84, Α. Τάχος, Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο, εκδ. θ', σελ. 776).

44. Επειδή εν προκειμένω από τον διαφορετικό τρόπο με τον οποίο οι υποψήφιοι αντιλήφθηκαν την διακήρυξη, διότι αν και δεν περιλαμβάνονταν ρητά όρος που να υποχρεώνει τους συμμετέχοντες στον εφοδιασμό τους πέραν της ψηφιακής υπογραφής και με υπηρεσίες ασφαλούς χρονοσήμανσης, όπως εδώ προκύπτει εκ του αποτελέσματος ήταν ικανός να δημιουργήσει και, πράγματι, δημιούργησε και αντίθετη εντύπωση. Ως εκ τούτου προκύπτει ότι το ζήτημα σχετικά με το αν οι συμμετέχοντες έπρεπε να είναι εφοδιασμένοι και με υπηρεσίες ασφαλούς χρονοσήμανσης, πέραν της ψηφιακής υπογραφής, παρέμεινε ασαφές στους διαγωνιζομένους. Άποψη η οποία ενισχύεται από το γεγονός ότι για τον λόγο αυτό απερρίφθησαν οι προσφορές πέντε (5) οικονομικών φορέων έναντι συνολικά εννιά (9) που έλαβαν στο διαγωνισμό.

45. Επειδή, κατ' ακολουθίαν η κρινόμενη Προδικαστική Προσφυγή πρέπει να γίνει δεκτή.

46. Επειδή, ύστερα από την προηγούμενη σκέψη, πρέπει να επιστραφεί το παράβολο που κατέθεσε η προσφεύγουσα (άρθρο 363 παρ. 5 του Ν. 4412/2016).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την προδικαστική προσφυγή.

Ακυρώνει την υπ' αριθ. πράξη της Οικονομικής Επιτροπής του Δήμου Περιστερίου με την οποία εγκρίθηκε το με αρ. Πρακτικό 1 (Αποσφράγιση – Αξιολόγηση Δικαιολογητικών/Τεχνική προσφορά) της Επιτροπής διενέργειας του διαγωνισμού και αξιολόγησης του Δήμου κατά το σκέλος που αφορά στον αποκλεισμό της προσφεύγουσας από το επόμενο στάδιο της διαγωνιστικής διαδικασίας.

Ορίζει την επιστροφή στην προσφεύγουσα του παραβόλου ποσού ευρώ (.....€),

Κρίθηκε και αποφασίστηκε την 1 Φεβρουαρίου 2018 και εκδόθηκε αυθημερόν στον Αγ. Ιωάννη Ρέντη.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Μιχαήλ. Χ. Οικονόμου

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Μελπομένη Τσιαλαφούτα